

Дело C-723/23 [Amilla]ⁱ**Резюме на преюдициалното запитване съгласно член 98, параграф 1 от
Процедурния правилник на Съда****Дата на постъпване в Съда:**

28 ноември 2023 г.

Запитваща юрисдикция:

Juzgado de lo Mercantil n.º 3 de Gijón (Испания)

Дата на акта за преюдициално запитване:

13 октомври 2023 г.

Ищец:

Agencia Estatal de la Administración Tributaria (Държавна агенция „Данъчна администрация“, Испания)

Ответници:

VT

UP

Предмет на главното производство

Производство по несъстоятелност — Молба от несъстоятелния длъжник (ответник в настоящото производство) за опрощаване на непогасени задължения — Възражение на един от кредиторите (ищец в настоящото производство) срещу посоченото опрощаване — Основание на възражението: обявяване на длъжника за отговорен за квалифицирането на несъстоятелността на трето лице за виновно предизвикана

Предмет и правно основание на преюдициалното запитване

Преюдициално запитване за валидност/тълкуване — Член 267 ДФЕС — Съвместимост на национални разпоредби с Директива (ЕС) 2019/1023 —

ⁱ Наименованието на делото е фиктивно. Същото не съответства на имената на нито една от страните в производството.

Съображение 79 и членове 20 и 23 от Директива 2019/1023 — Понятие за непочтеното или недобросъвестно поведение на длъжника и обхват на същото — Принцип на пълно опрощаване на задължения — Производство за предоставяне на втори шанс: субективни срещу обективни изключения

Преюдициалните въпроси

1) Трябва ли член 23, параграф 1 от Директива (ЕС) 2019/1023 на Европейския парламент и на Съвета от 20 юни 2019 година за рамките за превантивно реструктуриране, за опрощаването на задължения и забраната за осъществяване на дейност, за мерките за повишаване на ефективността на производствата по реструктуриране, несъстоятелност и опрощаване на задължения и за изменение на Директива (ЕС) 2017/1132 на Европейския парламент и на Съвета относно някои аспекти на дружественото право (Директива за реструктурирането и несъстоятелността) да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна разпоредба като член 487, параграф 1, точка 4 от преработения текст на Ley Concursal (испанският Закон за несъстоятелността), в редакцията след изменението със Ley 16/2022 (Закон 16/2022) от 5 септември 2022 г., поради това, че тя включва в понятието „непочтено и недобросъвестно поведение“ на длъжника негови действия, насочени към кредитори на трети лица, различни от включените в списъка на кредиторите във воденото спрямо него производство по несъстоятелност на физическо лице?

2) Съвместима ли е разпоредбата на член 487, параграф 1, точка 4 от преработения текст на Ley Concursal, в редакцията след изменението Ley 16/2022 от 5 септември 2022 г., с член 20 от Директива (ЕС) 2019/1023 на Европейския парламент и на Съвета от 20 юни 2019 година за рамките за превантивно реструктуриране, за опрощаването на задължения и забраната за осъществяване на дейност, за мерките за повишаване на ефективността на производствата по реструктуриране, несъстоятелност и опрощаване на задължения и за изменение на Директива (ЕС) 2017/1132 на Европейския парламент и на Съвета относно някои аспекти на дружественото право (Директива за реструктурирането и несъстоятелността), доколкото предвижда изключение в производството за предоставяне на втори шанс, което не позволява приключване на същото с пълно опрощаване на задълженията?

3) Съвместима ли е разпоредбата на член 487, параграф 1, точка 4 от преработения текст на Ley Concursal, в редакцията след изменението със Ley 16/2022 от 5 септември 2022 г., със съображение 79 и член 20, параграф 2 от Директива (ЕС) 2019/1023 на Европейския парламент и на Съвета от 20 юни 2019 година за рамките за превантивно реструктуриране, за опрощаването на задължения и забраната за осъществяване на дейност, за мерките за повишаване на ефективността на производствата по реструктуриране, несъстоятелност и опрощаване на задължения и за изменение на Директива

(ЕС) 2017/1132 на Европейския парламент и на Съвета относно някои аспекти на дружественото право (Директива за реструктурирането и несъстоятелността), доколкото тази национална разпоредба не предвижда отчитане на индивидуалното положение на длъжника, установявайки изключение от обективен характер, без възможност за испанските съдебни органи да преценяват личното поведение на длъжника, който се ползва от производството за предоставяне на втори шанс?

Посочени разпоредби от правото на Съюза

Съображение 79 и членове 20 и 23 от Директива (ЕС) 2019/1023 на Европейския парламент и на Съвета от 20 юни 2019 година за рамките за превантивно реструктуриране, за опрощаването на задължения и забраната за осъществяване на дейност, за мерките за повишаване на ефективността на производствата по реструктуриране, несъстоятелност и опрощаване на задължения и за изменение на Директива (ЕС) 2017/1132 (Директива за реструктурирането и несъстоятелността)

Посочени разпоредби от националното право

Real Decreto Legislativo 1/2020 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley Concursal (Кралски законодателен декрет 1/2020 за приемане на преработения текст на Закона за несъстоятелността) от 5 май 2020 г., в редакцията след изменението му със Ley 16/2022 de reforma del texto refundido de la Ley Concursal, para la transposición de la Directiva (UE) 2019/1023, de 20 de junio de 2019 (Закон 16/2022 за изменение на преработения текст на Закона за несъстоятелността за целите на транспонирането на Директива 2019/1023 от 20 юни 2019 година) от 5 септември 2022 г. (наричан по-нататък „TRLC“)

По-специално:

Член 486 от TRLC

Член 487, параграф 1, точка 4 от TRLC

Кратко представяне на фактите и на главното производство

- 1 В настоящия спор AGENCIA ESTATAL DE ADMINISTRACIÓN TRIBUTARIA (Държавна агенция „Данъчна администрация“, Испания; наричана по-нататък „АЕАТ“), в качеството си на кредитор в рамките на производството по несъстоятелност срещу длъжника физическо лице г-н VT, подава писмено възражение срещу молбата на този длъжник за опрощаване на непогасени задължения. Възражението на АЕАТ се основа на обстоятелството, че спрямо г-н VT е налице хипотезата, предвидена в

член 487, параграф 1 точка 4 от TRLC, в редакцията след изменението със Закон 16/2022 от 5 септември 2022 г. Съгласно член 487, параграф 1 точка 4 от TRLC, опрощаване на непогасено задължение не се допуска спрямо длъжник, който през десетте години, предхождащи датата на подаване на молбата за опрощаване, със съдебно решение е обявен за отговорен за несъстоятелност на трето лице, която, от своя страна, е квалифицирана като виновно предизвикана. Ако, обаче, към датата на подаване на молбата за опрощаване на задълженията длъжникът е изпълнил изцяло задължението си, произтичащо от тази отговорност, той може да се ползва от правото на опрощаване на непогасените задължения.

- 2 Фактите, необходими за очертаване на правния спор в разглеждания случай, могат да бъдат обобщени по следния начин:
- 3 В рамките на производства по несъстоятелност 1 и 2, образувани, съответно, срещу търговските дружества BLANCO Y NARANJA, S. L. и MALVA Y NARANJA, S. L., и с решения на Juzgado de lo Mercantil número 3 de Oviedo (Търговски съд № 3 на Овиедо, Испания) със седалище в Хихон, постановени, съответно, на 23 ноември 2020 г. и на 20 април 2021 г., несъстоятелността на тези търговски дружества е квалифицирана като **ВИНОВНО ПРЕДИЗВИКАНА**.
- 4 Г-н VT и неговата съпруга г-жа UP са били солидарни управители на посочените дружества. Ето защо с цитираните две съдебни решения, освен квалифициране на несъстоятелността по всяко от тях като виновно предизвикана, г-н VT и г-жа UP са посочени като **лица, отговорни за тази виновно предизвикана несъстоятелност**. В резултат на това, с двете съдебни решения на г-н VT и г-жа UP са наложени редица санкции: (i) отнемане на право да управляват чуждо имущество и да представляват или управляват трети лица за различни периоди от време; (ii) загуба на всички права, с които са разполагали като кредитори в производството по несъстоятелност или от масата на несъстоятелността; (iii) съвместно и солидарно осъждане на г-н VT и г-жа UP да покрият недостига в масата на несъстоятелността — 280 468,64 евро за дружеството BLANCO Y NARANJA, S. L. и 62 035,91 евро за дружеството MALVA Y NARANJA, S. L.; и (iv) заплащане на съдебните разноски.
- 5 Срещу двете първоинстанционни решения са подадени въззивни жалби пред Audiencia Provincial de Asturias (Областен съд на Астурия, Испания). Audiencia Provincial de Asturias (Областен съд на Астурия), първо отделение, се произнася по въззивните жалби с решения съответно от 8 март 2022 г. и 1 март 2022 г. Тези две решения: (i) потвърждават квалификацията на несъстоятелността на двете дружества като виновно предизвикана; (ii) **потвърждават отговорността на г-н VT и г-жа UP за квалифициране на несъстоятелността като виновно предизвикана**; и (iii) потвърждават лишаването от права за съответния период и съвместното и солидарно осъждане на г-н VT и г-жа UP (с първото от решенията размерът за

покриване на недостига в масата на несъстоятелността е намален от 280 468,64 евро на 169 085,24 евро; напротив, с второто решение първоначално определеният размер е потвърден). И с двете решения въззивниците са осъдени да заплатят съдебните разноски във втората инстанция.

- 6 Г-н VT, от своя страна, поради затруднения в изплащането на личните си задължения и в качеството си на физическо лице предприемач, прави опит да постигне извънсъдебно споразумение за плащане със своите кредитори, като за целта подава съответната молба пред Cámara de Comercio de Gijón (Търговска камара на Хихон, Испания).
- 7 Такова извънсъдебно споразумение не е постигнато, поради което медиаторът в областта на несъстоятелността на г-н VT подава пред Juzgado de lo Mercantil número 3 de Oviedo (Търговски съд № 3 на Овиедо), със седалище в Хихон, молба за откриване на производство по несъстоятелност на г-н VT.
- 8 С определение от 21 януари 2020 г. посоченият съд открива производство по несъстоятелност спрямо физическото лице г-н VT.
- 9 С определение от 8 февруари 2021 г. на същия съд несъстоятелността на г-н VT е квалифицирана като **ДЪЛЖАЩА СЕ НА НЕПРЕДВИДЕНИ ОБСТОЯТЕЛСТВА**.
- 10 На 2 февруари 2023 г. г-н VT подава пред съда по несъстоятелността молба за опрощаване на непогасените задължения.
- 11 Представителят на АЕАТ прави изрично възражение срещу тази молба за опрощаване — по причини и на основание член 487, параграф 1, точка 4 от TRLC. Синдикът, от своя страна, изразява съгласие с молбата на несъстоятелния длъжник. В резултат на направеното от АЕАТ възражение, в рамките на производство по несъстоятелност е открито инцидентно производство за неговото разглеждане.

Основни твърдения на страните в главното производство

- 12 **АЕАТ** счита, че спрямо несъстоятелния длъжник (г-н VT) намира приложение изключението, предвидено в член 487, параграф 1, точка 4 от TRLC, в редакцията след изменението със Закон 16/2022 от 5 септември за транспонирането на Директива 2019/1023 на Европейския парламент и на Съвета от 20 юни 2019 година, тъй като със съдебно решение, с което несъстоятелността на трето лице е квалифицирана като виновно предизвикана, този длъжник е обявен за отговорен за тази несъстоятелност, без да е изпълнил изцяло задължението си, произтичащо от тази отговорност.

- 13 **Несъстоятелният длъжник г-н VT**, от своя страна, счита, че е добросъвестен длъжник спрямо „собствените си кредитори“, както и че е обявен за отговорен за несъстоятелността на юридическите лица, на които е бил солидарен управител поради качеството си на солидарен поръчител. Според него, недобросъвестността на даден управител спрямо кредиторите на трето лице не лишава длъжника от правото на опрощаване на непогасени задължения спрямо собствените му кредитори. Той счита също, че в националната правна уредба е установено ограничение на правото на опрощаване, основано на неподлежащи на преценка обстоятелства, свързани с обективна отговорност, което противоречи на установения в Директива [2019/1023] режим на ограничаване на права, основан на субективна отговорност, с други думи, на режим, който отчита личното поведение на съответния длъжник, което позволява да се установи дали същият е действал непочтено. По начина, по който е извършено транспонирането на Директивата, националната правна уредба не позволява такава преценка. Несъстоятелният длъжник твърди още, че действащата испанска разпоредба е по-ограничителна от предходната редакция на TRLC. Предходната редакция на член 487 не съдържа сега действащото ограничение, предвидено в член параграф 1, точка 4 на посочения член. Това е довело до превръщане на новото правило в санкционно, което, според него, го прави неприложимо спрямо длъжниците, които са поискали откриване на производство по несъстоятелност преди влизането му в сила, тъй като прилагането с обратно действие на санкционни правила спрямо съществуващи преди тяхното влизане в сила положения, противоречи на испанската конституция.
- 14 Според **синдика**, няма основания да се счита, че длъжникът е действал непочтено или недобросъвестно съгласно националното право спрямо кредиторите по време на задължняването си, на производството по несъстоятелност или на погасяването на задължението. Всички задължения, за които е поискано опрощаване, са обикновени задължения на двете дружества, на които длъжникът и неговата съпруга г-жа UP са били съдружници, солидарни управители и солидарни поръчители, поради което те едва ли са действали непочтено по време на задължняването си, на производството по несъстоятелност или на погасяването на задължението. Към момента на подаването на молбата за откриване на производство по несъстоятелност спрямо г-н VT в качеството му на физическо лице, те вече са били лишени от цялото си имущество, което е трябвало да бъде осребрено за погасяване на кредити, поради което спрямо длъжникът в настоящото производство са налице субективните условия за достъп до опрощаване. Синдикът счита също, че първа преходна разпоредба, параграф 3, точка б от Закон 16/22, съгласно която този закон е приложим спрямо молби за опрощаване на непогасени задължения, подадени след влизането му в сила (което се е случило на 26 септември 2022 г.) е противоконституционна, тъй като нарушава член 9.3. от испанската конституция, който прогласява принципа на забрана за обратно действие на разпоредбите, налагащи по-

строги санкции или ограничаващи индивидуалните права, както и принципа на правна сигурност.

- 15 По отношение на необходимостта от отправяне на преюдициално запитване до Съда на Европейския съюз във връзка с евентуалната несъвместимост на член 487, параграф 1, точка 4 от TRLC с Директива (ЕС) 2019/1023 (въпрос, по който запитващата юрисдикция е предоставила на страните възможност да изразят становище), **АЕАТ** се противопоставя на отправянето на такова преюдициално запитване, като твърди, най-общо, че посочената директива не е нарушена, тъй като изброяването в нейния член 23, параграф 4 не е изчерпателно, както и че тази директива не намира приложение спрямо физическите лица, които не са предприемачи. **Несъстоятелният длъжник** счита, че националната правна уредба нарушава съображение 79, член 20 и член 23, параграф 1 от Директивата. **Синдикът**, от своя страна, изразява съгласие с отправянето на преюдициалното запитване, тъй като спорната разпоредба — член 487, параграф 1, точка 4 от TRLC, в редакцията след изменението със Закон 16/2022 от 5 септември 2022 г., е в разрез със съдържанието на член 23 от Директива 2019/1023.

Кратко изложение на мотивите за преюдициалното запитване

- 16 Член 23 от Директивата позволява на държавите членки да запазват или въвеждат разпоредби за отказ или ограничаване на достъпа до опрощаване на задължения, когато предприемачът е действал непочтено или недобросъвестно спрямо „кредиторите“. В разглеждания случай, изключенията, предвидени в националната правна уредба, по-специално в член 487, параграф 1, точка 4 от TRLC, установяват хипотезите, при които, националният законодател счита, че длъжникът е действал непочтено или недобросъвестно, което поражда съмнението за съвместимост на посочената разпоредба с Директивата, тъй като общностното правило изглежда се отнася до непочтеното или недобросъвестно поведение на длъжника спрямо неговите кредитори, а не спрямо кредиторите на трети лица, независимо от отговорността му спрямо последните в качеството му на солидарен управител и солидарен поръчител, още повече в случаите, когато несъстоятелността на длъжника физическо лице е квалифицирана като **ДЪЛЖАЩА СЕ НА НЕПРЕДВИДЕНИ ОБСТОЯТЕЛСТВА**.
- 17 Ето защо запитващата юрисдикция има съмнения дали понятието „кредитори“ по член 23, параграф 1 от Директивата се отнася единствено до кредиторите на длъжника в производство за опрощаване на непогасените задължения или за целите на посоченото опрощаване на непогасените задължения на длъжника физическо лице това понятие обхваща и кредиторите на трето лице.
- 18 В разглеждания случай, квалифицирането като виновно предизвикана на несъстоятелността на две трети лица — дружествата BLANCO Y NARANJA,

S. L. и MALVA Y NARANJA, S. L. (на които несъстоятелният длъжник е бил солидарен управител заедно със своята съпруга г-жа UP) поражда съмнението дали кредиторите, за които се отнася член 23, параграф 1 от Директивата, са единствено кредиторите на длъжника физическо лице в откритото спрямо него производство по несъстоятелност, или това понятие трябва да се разбира в смисъл, че обхваща и кредиторите на трето лице.

- 19 В тази връзка, първият въпрос, който се поставя на СЕС, е дали отказът или ограничаването на достъпа до опрощаване на непогасени задължения на длъжника към неговите кредитори могат да бъдат разпрострени спрямо кредиторите на трето лице и дали този подход е съвместим с общото понятие „кредитори“, съдържащо се в член 23, параграф 1 от Директивата. С други думи, дали понятието „непочтено или недоброръчно поведение“ по член 23 от Директивата обхваща действия на длъжника спрямо кредитори, различни от включените в списъка на кредиторите в образуваното спрямо него производство по несъстоятелност на физическо лице?
- 20 Ето защо се отправя преюдициално запитване, на което Съда на Европейския съюз да даде мотивиран отговор, след тълкуване на посоченото понятие за кредитори по Директивата, анализирайки дали националната правна уредба, съдържаща се в член 487, параграф 1, точка 4 от TRLC, е съвместима с възприетото от него тълкуване на това понятие и съответно — с Директивата за несъстоятелността.
- 21 От друга страна, в разглеждания случай не е възможно производството да приключи с пълното опрощаване на задълженията на длъжника, предвидено в член 20 от Директивата, тъй като прилагането на изключението, установено в член 487, параграф 1, точка 4 от TRLC, ограничава достъпа на длъжника физическо лице до това опрощаване поради вменената му отговорност спрямо кредиторите на трето лице, което предполага отказ или ограничаване на достъпа до пълно опрощаване на непогасените му задължения спрямо собствените му кредитори.
- 22 Ето защо се поставя въпросът дали разпоредбата на член 487, параграф 1, точка 4 от TRLC е съвместима с член 20 от Директивата. Противоречи ли установеното в националната правна уредба изключение на предвидения в правото на Съюза достъп до производство, което да доведе до пълното опрощаване на задължения?
- 23 На следващо място, предвиденият в общностната разпоредба режим на пълно опрощаване е обвързан с личното поведение на длъжника, с други думи, с неговото индивидуално положение, като в тази връзка член 20, параграф 2 от Директивата установява като критерии за преценка в този смисъл от страна на съдебните или административни органи задължението за погасяване да е пропорционално на подлежащия на запориране или разполагаем доход и активи на длъжника в рамките на срока за опрощаване на задълженията. В разглеждания случай, националната разпоредба не

отчита индивидуалното положение на длъжника, а предвиденото в член 487, параграф 1, точка 4 от TRLC изключение е обективно, без възможност за испанските съдебни органи да преценяват личното поведение на длъжника, който се ползва от производството за втори шанс, така както се посочва в съображение 79 от Директивата.

- 24 Изложеното поражда въпроса дали поведението на длъжника може да се счита за непочтено или недобросъвестно по смисъла на общностната правна уредба, когато същият е обявен за отговорен за квалифицирането на несъстоятелността на трето лице като виновно предизвикана, при положение че в националната правна уредба не са установени критерии, въз основа на които съдебните органи да извършат субективна преценка на това поведение на длъжника, чиято несъстоятелност в качеството му на физическо лице е квалифицирана като дължаща се на непредвидени обстоятелства.
- 25 Запитващата юрисдикция отправя до СЕС настоящото преюдициално запитване, произнасянето по което е необходимо за решаването на спора в главното производство, отчитайки обстоятелството, че съгласно член 267, втора алинея ДФЕС юрисдикциите на държавите членки могат да сезират Съда с въпрос относно тълкуването или валидността на правото на Съюза, ако считат, че за да постановят решение, е необходимо произнасяне на Съда по този въпрос, както и че дадено преюдициално запитване може да се окаже особено полезно, когато пред националната юрисдикция се поставя нов тълкувателен въпрос от общ интерес за еднаквото прилагане на правото на Съюза или когато съществуващата съдебна практика изглежда не дава необходимата яснота при несрещана до момента правна или фактическа обстановка.